Список використаних джерел

1. Завгородня Т. Опіка над дітьми в добу трансформації суспільного устрою: монографія / Т. Завгородня, Н. Лисенко, Д. Мажец, Б. Ступарик; [за заг. ред. Б. Ступарика]. – Івано-Франківськ – Ужгород: Мистецька лінія, 2002. – 152 с.
2. Капська А. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей: навч. посіб. / А. Капська, І. Пєша. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 232 с.
3. Карпенко О. Законодавче забезпечення сімейних форм утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, за законодавством України / О. Карпенко // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – № 3 – С. 58–60.
4. Плугатор І. Б. Теорія і практика опіки дітей і молоді в Україні (1945–1990 рр.): дис. … канд. пед. наук: 13.00.01 / І. Б. Плугатор. – Івано-Франківськ, 2007. – 269 с.
5. Енциклопедія батьківства: посібник з сімейного виховання / [авт. кол. за заг. ред. Є. І. Коваленко, С. В. Кириленко]. – К.: КНТ, 2008. – 592 с.

Ольга Подобєдова

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕВФЕМІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

З точки зору семантики основою утворення евфемізмів можна вважати елевацію найменування у порівнянні з поняттям. Таким чином мовець зміцнює позитивний ефект, тим самим створюючи невідповідність між поняттям та найменуванням. Як результат, в оцінювальному відношенні найменування стає вищим, ніж поняття.

Одну з найголовніших особливостей евфемізмів можна вважати семантичну двоплановість, яка полягає в одночасній реалізації ознак первинного і вторинного денотатів. Неодмінною умовою явища евфемізації є формування у свідомості мовця асоціативних зв’язків між денотатом, пряме значення якого табуюється, і денотатом, з яким виникає асоціація [1, с. 135]. Під час «розшифрування» та усвідомлення адресатом прихованого змісту евфемізму, значеннєва структура стає відносно прозорою.

Позитивний чи нейтральний підтекст початкового значення слова передає певний позитивний прагматичний ефект на весь вислів. Під час евфемістичного перейменування спостерігається референційний зсув, що полягає у вилученні цих сем або зміною їхнього статусу – зсувом на задній план значення, переходом із інтенсіонала в сильний, слабкий або негативний імплікаціонал. Це зумовлює зняття негативного оцінного знака

або зменшення інтенсивності негативної оцінки. У результаті заміни *«crisis»* на *«period of economic adjustment»* зберігається лише компонент *«adjustment»*, зникають компоненти *«decline», «degradation»*. Значеннєва невизначеність остаточного найменування повністю послаблює негативну оцінку [1, с. 189]. Тож семантичний механізм евфемізації полягає у двох протилежних процесах: актуалізації асоціативних ознак і їхній перехід у ранг семи або перехід семи в розряд асоціативних ознак.

Проте парадоксальною рисою евфемізмів вважають наявність процесу «пейорації» («погіршення» певного слова в процесі його функціонування, зниження стилістичних характеристик лексичної одиниці), тобто витіснення необразливих значень чи асоціацій так званими «поганими», що виникають під час використання тих або інших слів. На зміну евфемізмам, що змінили своє значення під час процесу пейорації, як наприклад *«heavy»* та *«big-boned»*, з'являються нові евфемістичні одиниці, які ще не перейняли негативні асоціації. Такими ще «свіжими» евфемізмами, які описують поняття надлишкової ваги, є наступні: *«differently sized», «generously proportioned», «horizontally tall», «having a few extra pounds»* [4, с. 127].

Відомо, що абстрактна семантика евфемізмів створює у реципієнта невизначене враження від денотата. Широта значення створює вуаль, що приховує негативну сутність явища, досягаючи цим бажаного прагматичного ефекту. Так, наприклад, такі евфемістичні субститути як *«action», «operation», «program»* приходять на заміну більш конкретним поняттям *«invasion», «attack»*. Але не зважаючи на зміну семантичного значення, табуйовані вирази і непристойності у мові й надалі існують набагато довше ніж їх евфемізми.

Також необхідно зауважити, що складовою частиною мовної одиниці є прагматичний аспект значення, який вказує на те, як дане найменування має відношення до певної комунікативної ситуації. Семантика евфемізмів містить вказівку на той регістр, в якому вона переважно функціонує. Тому для того, щоб дослідити семантику евфемізмів, ми пропонуємо здійснити поділ евфемізмів англійської мови на 6 семантичних категорій, на основі класифікації лінгвіста Б. Уоррен [5, с. 154].

Першу семантичну групу представляють евфемізми, які називають професії. В західних країнах розумова робота вважається престижною, в той час як фізичну сприймають як сором. Більшість людей вважає, що назва професії визначає статус людини у суспільстві. Саме з цим пов'язане бажання завуалювати та прикрасити назви непрестижних професій в англомовному світі. Зокрема найчастіше це можна зустріти в США. Наприклад, люди часто використовують *«cleaning operative»* для *«road sweeper»* чи *«dustman», «sanitation engineer»* замість *«garbage man», «meat technologist»* замість *«butcher»* та *«hairdresser»* перетворилось на *«beautician»*.

Наступну групу становлять евфемізми, що описують хвороби. Метою їх використання є менше травмування пацієнтів чи їх родичів у разі виникнення неприємних ситуацій. Наприклад, замість *«patient's death»* використовують *«terminal episode», «therapeutic misadventure», «negative patient care outcome»;* лексему *«cancer»* замінюють на *«long illness»* або *«growth»,* що означає «пухлина».

Іншою семантичною категорією є евфемістичні одиниці, що вказують на смерть. Появу цієї категорії евфемізмів можна пов'язати зі страхом смерті. Тому люди намагаються уникнути прямого найменування цього явища і використовують евфемістичні замінники. Серед них можемо знайти наступні: *«breathe one's last», «fall asleep», «go west», «join the majority», «lay down one's life», «pass away», «pay the debt of nature», «reach a better world», «to be at peace», «to return to the dust»* чи *«he worked until he breathed his last».*

Номінації, що стосуються сфери інтимних відносин між людьми та їх наслідків також входять до розряду семантичних категорій. *«The great divide», «willing woman», «gay boy», «lost girl»* замінюють наступні словосполучення *«divorce», «loose woman», «male homosexual»* and *«prostitute».*

Підлягає явищу евфемізації і кримінальна сфера. Наприклад, *«five-fingers», «gentleman of the road», «hero of the underground», «the candy man»* є часто евфемістичними відповідниками до наступних: *«pickpocket», «robber», «heroin», «drug pusher».* Вимагає евфемістичної заміни поняття *«steal»,* оскільки крадіжка сприймається як аморальний вчинок і засуджується суспільством. У цьому випадку відповідником слугує евфемізм *«abstract».*

Евфемізми-замінники прямих понять зі сфери політики становлять ще одну численну семантичну категорію: *«student unrest»* замінюють на *«student strike»; «police action», «search and clear», «war games»* використовують замість *«aggression», «massacre»* and *«war exercise»* [2, с. 159].

Взагалі розрізняють два типи замін, відповідно до двох критеріїв: за характером семантичних перетворень і остаточним значеннєвим ефектом. Перший – це заміни без збільшення значеннєвої невизначеності, приблизно еквівалентні за обсягом значення, тоді ж як другу групу становлять заміни, що призводять до збільшення значеннєвої невизначеності. Зниження категоричності констатації факту можна досягти наступними способами:

1. Описовий перифраз, під час якого розподіл значення здійснюється на основі кількох слів. Часто такий перифраз представляється у вигляді словникового визначення, тобто включаючи майже той самий семний склад. Прикладом може слугувати слова *«poor»,* що заміняється описовим перифразом *«low income».* Проте варто

погодитись з думкою ученими про те, що однослівне визначення завжди виразніше, семантично сильніше від розгорнутого перифраза. Завуальоване однослівне визначення є не лише більш прямою назвою порівняно з описовим, але й значно потужнішим за своїм впливом, оскільки значення сконцентровано в одному слові, тоді як описова перифраза послаблює «концентрацію» значення.

2. Градація (зменшення), що може здійснюватись двома шляхами:

а) Зменшення ступеня ознаки (повноти дії) допомагає зняти відповідальність за надто різку номінацію і призводить до невизначеності: *«to contain something»* вживається замість слова *«to lie»;*

б) Звуження обсягу значення і применшення масштабів поганого: *«underemployment»* замість *«unemployment», «separate regions»* замість *«the whole country».*

Тоді ж як, збільшення референційної невизначеності досягається так:

1. Синтаксичний еліпсис – безоб'єктне вживання перехідних дієслів та похідних від них слів: *«unwanted share»* (для кого?). Зняття семи учасника надає змогу уникнути відповідальності.

2. Семантичний еліпсис – редукція семи, що входить у прагматичний центр: *«taking one's own life»* використовується замість *«suicide»,* тим самим не перекладаючи провину на когось.

3. Генералізація, розмивання значеннєвого змісту:

а) заміна небажаного визначення родовим терміном, в якому відсутні компоненти прагматичного центру, що мотивують негативну оцінку: *«conflict» – «war», «participation» – «tax»;*

б) заміна словом широкої семантики: *«action», «effort», «task» – «aggression», «war», «attack»;*

в) уведення невизначеності, зокрема, слів-визначників із дифузійною семантикою (*«some», «certain», «appropriate»*), що сполучаються з іменниками широкої семантики: *«some steps are made», «it's lead to certain consequences».* Адекватне розшифровування таких фраз, без знання контексту, практично неможливе [3, с. 277].

Тож можна зробити висновок, що семантичними характеристиками евфемізмів є семантична двоплановість, нейтральність значення, вживання евфемістичних субститутів відповідно до соціальної та територіальної групи, соціального контролю мовної ситуації та контролю власної мови самим мовцем. З огляду на характер семантичних замін вдалось окреслити два види заміни: заміни без збільшення значеннєвої невизначеності і заміни, що призводять до збільшення значеннєвої невизначеності.

Список використаних джерел

1. Видлак С. П. Проблема эвфемизма на фоне теории языкового поля / С. П. Видлак // Этимология: материалы и исследования по индоевропейским и другим языкам. – М., 1967. С. 275–281.

2. Дубинець З. О. Теми та сфери евфемізації в сучасній пресі / З. О. Дубинець // Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. – 2012. – № 1. – С. 159–163.
3. Світлична Т. В. Способи творення евфемізмів (на матеріалі прозових творів) / Т. В. Світлична // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. – 2013. – Вип. 34. – С. 277–281.
4. May D. Euphemisms and the Media, in Enright / May D. (Ed.) Fair of Speech: the uses of euphemism. – Oxford: Oxford University Press, 1985. – 135 p.
5. Warren B. What euphemisms tell us about the interpretation of words / Warren B. // Studia Linguistica. – 1992. Vol. 46/2. P. 128–172.

Вікторія Покладова,
Вікторія Снігур

РОЛЬ ЗДІБНОСТЕЙ У РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРА У ПРОЦЕСІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

В останні десятиріччя в центрі уваги психолого-педагогічної науки знаходиться вивчення особливостей і можливостей людини, умов цілеспрямованої дії на розвиток її творчого потенціалу, створенню повноцінного навчаючого й розвиваючого середовища.

Створення умов для розвитку творчого потенціалу, творчої активності учнів є однією з важливих завдань уроків трудового навчання. Навчальний заклад має сприяти розвитку особистості, допомагати пізнати себе, самовизначитись, самореалізуватись, що дасть можливість продуктивно будувати майбутнє.

З огляду на вищезазначене метою тез є визначення ролі здібностей у розвитку творчого потенціалу школярів у процесі технологічної підготовки.

До проблеми формування творчої особистості школяра зверталися вітчизняні й зарубіжні психологи та педагоги, зокрема такі як: Б. Ананьєв, І. Волков, І. Волощук, В. Гервер, Є. Єфімова, Н. Колесник, Г. Костюк, В. Моляко, І. Павлов, Я. Пономарьов, М. Поташник, В. Роменець, Ж. Філден, Н. Ярмаченко та інші.

Розвиток особистості, з одного боку є результатом різноманітної діяльності людини, з іншого – здійснення впливу на цю діяльність. Учитель трудового навчання має великий потенціал у створенні умов для цілеспрямованого розвитку молодшого підлітка. Зміст діяльності учителя визначається сьогодні тими умовами, які ставлять йому сучасне